



РЕШЕНИЕ

КАРАР

с. Верхний Услон

23.03.2026

№ 7-80

Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы Советы  
Регламентына үзгәрешләр кертү турында

"Гамәли хакимиятнең бердәм системасында җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында" 20.03.2025 ел N 33-ФЗ Федераль законы, 28.07.2004 ел № 45-ЗРТ "Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында" Татарстан Республикасы Законы, Югары Ослан муниципаль районы Уставына ярашлы, Югары Ослан муниципаль районы Советы карар итте:

1. 14.03.2016 ел № 9-78 карары белән расланган Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы Советы Регламентына түбәндәге үзгәрешләрне кертте:

1.1. Регламентның 6 статьясындагы 1 пункттын түбәндәге редакциядә баян итәргә:

Депутат берләшмәләре 20.03.2025 ел N 33-ФЗ "Гамәли хакимиятнең бердәм системасында җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында" Федераль законның 18 статьясы һәм 28.07.2004 ел № 45-ЗРТ "Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында" Татарстан Республикасы Законының 22.1 статьясына ярашлы оештырыла";

1.2. Регламентның 9 статьясындагы 3 пункттын түбәндәге редакциядә баян итәргә:

Әгәр шушы регламент нигезендә теркәлгән депутат берләшмәсе әгъзалары саны район Советы депутатыннан 3тән кимрәк булса, мондый депутат берләшмәсе район Советының депутат берләшмәләре реестрыннан төшереп калдырылырга тиеш, бу хакта район Советы рәисе - район Башлыгы район Советының якындагы утырышында депутатларга хәбәр итә";

1.3. Регламентның 13 статьясындагы 1 пункттын түбәндәге редакциядә баян итәргә:

"1. Район Башлыгының вәкаләтләре "Җирле үзидарәнең дәүләт хакимияте бердәм системасында оештырылуның гомуми принциплары турында" 20.03.2025 ел N 33-ФЗ номерлы Федераль закон, "Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында" 28.07.2004 ел N 45-ЗРТ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Югары Ослан муниципаль районының Уставы белән регламентлана";

1.4. Регламентның 65 статьясындагы 1 пункттын түбәндәге редакциядә баян

итәргә:

"1. Район Башкарма комитеты җитәкчесе вазыйфасын биләү өчен кандидатураны карау өчен конкурс комиссиясе әгъзалары "Җирле үзидарәнең дәүләт хакимияте бердәм системасында оештырылуның гомуми принциплары турында" 20.03.2025 ел N 33-ФЗ номерлы Федераль законның 22 статьясы һәм "Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында" 2004 елның 28 июлендәге N 45-ЗРТ номерлы Татарстан Республикасы Законының 26 статьясы, Югары Ослан муниципаль районының Уставы нигезендә билгеләнә".

2. Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы Советы Регламенты текстын яңа редакциядә расларга (1 нче кушымта)

3. Әлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында һәм Югары Ослан муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырырга.

4. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну Югары Ослан муниципаль районы Советының законлылык, хокук тәртибе һәм регламент буенча даими комиссиясенә йөкләргә.

Совет Рәисе,  
Югары Ослан муниципаль районы Башлыгы

Е.А. Варакин

Югары Ослан муниципаль районы  
Советының  
2026 елның 23 мартыннан  
№ 7-80 карарына  
№1 кушымта

Татарстан Республикасы  
Югары Ослан муниципаль районы Советы  
Регламенты

1 бүлек. Гомуми нигезләмәләр

Статья 1.

1. Әлеге Регламент Татарстан Республикасы Югары Ослан муниципаль районы Советы (алга таба - район Советы) эшчәнлеген оештыру мәсьәләләрен җайга сала, район Советы утырышларын чакыру, эзерләү һәм үткөрү тәртибен, аның утырышларында карала торган мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм карарлар кабул итү тәртибен, даими комиссияләр, депутат төркемнәре, район Советының башка органнары формалаштыру тәртибен һәм вәкаләтләрен билгели, район Советы һәм аның депутатлары тарафыннан үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру тәртибе белән бәйлә башка мәсьәләләргә җайга сала.

2. Әлеге регламентны үтәү район Советы депутатлары, муниципаль район жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, район Советы каравына сораулар кертә торган, аның утырышларында катнашучы, депутатларның мөрәҗәгатьләрен һәм сорауларын карый торган башка затлар өчен мәҗбүри булып тора.

Статья 2

1. Район Советы эшчәнлегә күмәк һәм ирекле фикер алышу һәм мәсьәләләргә хәл итү принципларына нигезләнә.

Статья 3

1. Район Советы эшенең төп формасы булып аның утырышлары тора, аларда район Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр хәл ителә.

2. Район Советы утырышлары ачык һәм ачыктан-ачык уздырыла.

3. Район Советы ябык утырыш үткөрү турында Карар кабул итәргә мөмкин. Ябык утырышларның эчтәлегенә турындагы белешмәләр таратылырга тиеш түгел һәм депутатлар тарафыннан бары тик аларның Советтагы эшчәнлегенә өчен генә файдаланылырга мөмкин.

Статья 4

1. Район Советы, аның даими комиссияләре, район Советы депутатлары, район Башлыгы-район Советы рәисе һәм аның урынбасары эшчәнлеген хокукый, оештыру, документаль, мәгълүмати, матди - техник яктан тәэмин итү Югары Ослан муниципаль районы Советы турындагы Нигезләмә нигезендә район Советы Аппараты башкара.

2 бүлек. Район Советы депутаты

Статья 5

Район Советы депутатының вәкаләтләре ул жирлек башлыгы яки жирлекнең вәкилләкле органы депутатлары арасынан район Советы депутаты итеп сайланган көннән башлана һәм яңа чакырылыш район Советы эшли башлаган көннән

туктатыла.

2. Депутат үз эшчәнлеген федераль һәм республика кануннары, Югары Ослан муниципаль районы Уставы, Югары Ослан муниципаль районы Советы депутаты статусы турындагы Нигезләмә нигезендә алып бара.

#### Статья 6

1. Депутат берләшмәләре 20.03.2025 ел N 33-ФЗ "Гамәли хакимиятнең бердәм системасында җирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында" Федераль законның 18 статьясы һәм 28.07.2004 ел № 45-ЗРТ "Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында" Татарстан Республикасы Законының 22.1 статьясына ярашлы оештырыла.

#### Статья 7

1. Депутат берләшмәсен төркәү өчен район Башлыгына-район Советы Рәисенә түбәндәге документлар җибәрелә:

а) депутат берләшмәсе төзелү турында депутат берләшмәсе җитәкчесенәң язмача хәбәрнамәсе;

б) депутат берләшмәсенәң оештыру җыелышы беркетмәсе, аны оештыру максатлары, аның рәсми исеме, исемлек составы, шулай ук депутат берләшмәсе исемнән чыгыш ясарга һәм аны район Советы һәм аның органнары утырышларында тапшырырга вәкаләтле затлар турында карар үз эченә ала;

в) депутат берләшмәсенә керү турында район Советы депутатларының язма гаризалары.

2. Төркәлгән барлык депутат берләшмәләре район Советының депутат берләшмәләре реестрына кертелергә тиеш.

3. Әлеге статья нигезендә төркәлмәгән депутат берләшмәләре әлеге Регламентта билгеләнгән депутат берләшмәсе хокукларыннан файдаланмый.

#### Статья 8

1. Депутат берләшмәләре хокуклы:

а) район Башлыгын - район Советы Рәисен һәм район Башлыгы урынбасары - район Советы Рәисе урынбасарын сайлау өчен кандидатуралар турында алдан фикер алышырга;

б) район Советында карала торган мәсьәләләр буенча фикер алышулар үткәргә;

в) башка фракцияләр, депутат төркемнәре белән консультацияләр һәм башка килештерү чаралары үткәргә;

г) район Советы депутатлары арасында үз программаларын, тәкъдимнәрен, мөрәҗәгатьләрен һәм башка материалларны таратырга;

д) район Советы утырышында теләсә кайсы мәсьәлә буенча фикер алышына торган мәсьәлә буенча чыгыш ясарга;

е) үз вәкилләрен вакытлы депутат комиссияләренә, эшче төркемнәргә, шул исәптән килештерү төркемнәренә кертергә;

ж) үз фракциясе, депутатлар төркеме арасынан Советта теләсә кайсы вазыйфага сайлану өчен кандидатуралар тәкъдим итәргә;

з) законнар белән тыелмаган башка эшчәнлекне гамәлгә ашырырга.

2. Төрле фракцияләр һәм депутат төркемнәре вәкилләренәң уртак карарларын эшләү өчен уртак консультацияләр, киңәшмәләр, утырышлар үткәрелергә мөмкин.

#### Статья 9

1. Депутат берләшмәсе үзен тарату турында карар кабул итә ала. Депутат берләшмәсе үзен тарату турында карар кабул иткән очракта, бу карар депутат берләшмәсе житәкчесе тарафыннан кул куела һәм 3 көн эчендә муниципаль район Башына жиберелә.

2. Район Советы депутаты язма үтенеч нигезендә, теләсә кайсы вакытта депутатлар берләшмәсеннән чыгу хокукына ия. Берләшмәнең житәкче (координацияләүче) органнары, берләшмә составы үзгәргән көннән 5 көн эчендә, Район Башлыгына берләшмә составы үзгәреше турында хәбәр итә.

Әгәр шушы регламент нигезендә теркәлгән депутат берләшмәсе әгъзалары саны район Советы депутатларыннан 3тән кимрәк булса, мондый депутат берләшмәсе район Советының депутат берләшмәләре реестрыннан төшереп калдырылырга тиеш, бу хакта район Советы рәисе - район Башлыгы район Советының якындагы утырышында депутатларга хәбәр итә

### 3 бүлек. Район Башлыгы һәм аның урынбасарын сайлау.

#### Статья 10

Район Башлыгы муниципаль районның яңа сайланган Советының беренче утырышында Район Советы депутатлары арасыннан Район Советы вәкаләтләре вакытына яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана. Район Башлыгы Район Советы Рәисе вәкаләтләрен башкара.

Район Башлыгын сайлау район Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасыннан, шул исәптән район халкының, ижтимагый берләшмәләренең, Татарстан Республикасы Рәисе тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

Район Башлыгы вазифасына сайлану өчен тәкъдим ителгән Депутат баш тарту турында белдерергә хокуклы.

#### Статья 11

1. Район Башлыгы вазифасына сайлану өчен тәкъдим ителгән барлык кандидатуралар буенча, баш тарту турында белдерүчеләрдән тыш, фикер алышу үткәрелә. Фикер алышу барышында кандидатлар алдагы эшчәнлек программасы белән чыгыш ясыйлар һәм депутатларның сорауларына җавап бирәләр.

Һәр депутат кандидат тәкъдим иткән программа турында үз фикерен әйтергә, күрсәтелгән кандидатура өчен яки аңа каршы агитация ясарга хокуклы.

2. Район Башлыгы вазифасына сайлану өчен тәкъдим ителгән кандидатуралар турында фикер алышканнан соң, баш тарту турында белдерүчеләрдән башка барлык кандидатлар да яшерен тавыш бирү бюллетененә кертелә. Һәр депутат бер генә кандидат өчен тавыш бирә ала.

3. Кандидат район Башлыгы вазифасына сайланган дип санала, әгәр аны сайлау өчен район Советы депутатларының яртысыннан артыгы тавыш биргән булса.

4. Район Башлыгы вазифасына икедән артык кандидат күрсәтелгән һәм аларның берсе дә сайлану өчен кирәкле тавышлар санын җыймаган очракта, иң күп тавыш җыйган ике кандидатура буенча тавыш бирүнең икенче туры үткәрелә.

5. Әгәр тавыш бирүнең икенче турында ике кандидатның берсе дә сайлау өчен кирәкле тавышлар санын җыймаса, кандидатларны яңадан күрсәтеп, район Башлыгын кабат сайлаулар үткәрелә. Бу чакта элек күрсәтелгән кандидатларны күрсәтү рәхсәт ителә.

## Статья 12

1. Сайланганнан соң район Башлыгы түбәндәге ант бирә:

"Югары Ослан муниципаль районы Башлыгы вазифаларын башкарганда, Россия Федерациясе Конституциясен һәм законнарын, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм законнарын, Югары Ослан муниципаль районы Уставын үтәргә, район гражданның иминлеген тәмин итү, кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен яклау өчен барлык көчәләргә һәм белемнәргә куярга ант итәм".

## Статья 13

Район Башлыгының вәкаләтләре "Жирле үзидарәнең дөүләт хакимияте бердәм системасында оештырылуның гомуми принциплары турында" 20.03.2025 ел N 33-ФЗ номерлы Федераль закон, "Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында" 28.07.2004 ел N 45-ЗРТ номерлы Татарстан Республикасы Законы, Югары Ослан муниципаль районының Уставы белән регламентлана.

2. Район Башлыгы - район Советы рәисенең иҗтимагый нигездә ярдәмчеләре булырга мөмкин.

## Статья 14

1. Район Башлыгы тәкъдиме белән район Советы тарафыннан депутатлар арасынан район Башлыгы урынбасары сайлана.

Район Башлыгы урынбасары ачык тавыш бирү юлы белән сайлана.

Район Советы депутатының сайлануы өчен район Советы депутатларының яртысынан артыгы тавыш бирсә, ул район Башлыгының сайланган урынбасары булып санала.

3. Район Башлыгы урынбасары район Уставы белән билгеләнгән бурычларны бүлүгә туры китереп, функцияләргә башкара, район Башлыгының бурычларын үти. Район Башлыгының вакытлыча булмавы (авыру яки отпуск сәбәплә) яки үз вәкаләтләрен үтәү мөмкинсезлегә яки вәкаләтләрен вакытыннан алдагы туктату очрагында, даими нигездә үз вәкаләтләрен үтәүче район Башлыгы урынбасары район Башлыгы - район Советы рәисе вазифаларын башкара.

4. Район Башлыгы урынбасары вәкаләтләргә район Уставы һәм гамәлдәге законнар нигезендә вакытыннан алда туктатыла.

5. Район Башлыгы урынбасары статусы белән бәйлә чикләүләр федераль законнар белән билгеләнгән.

6. Район Башлыгы урынбасары теләсә кайсы вакытта район Советы карары нигезендә, район Башлыгы инициативасы буенча яки район Советы депутатларының билгеләнгән санынан кимендә өчтән берсе булган депутатлар төркеме таләбе буенча, вазифасыннан чакыртып алынырга мөмкин. Район Башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар район Советы депутатларының килгән депутатлар санынан күпчелек тавыш белән ачык тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

4 нче Бүлек. Район Советының даими комиссияләре

## Статья 15

1. Район Советы компетенциясенә кергән мәсьәләләргә алдан карау һәм эзәрләү өчен, депутатлар арасынан, район Башлыгы һәм аның урынбасарынан тыш, район Советы эшчәнлегенә төп юнәлешләргә буенча даими комиссияләр төзелә, шулай ук вакытлы комиссияләр төзелергә мөмкин.

2. Муниципаль программалар проектларын, район Советы карарлары проектларын эзәрләү, район карамагына кертелгән иң мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышу өчен, район Советы каршында аны хәл итү буенча депутатлар, район

Башкарма комитеты, ижтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр вәкилләре, белгечләр, экспертлар һәм район халкы составында эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелергә мөмкин.

#### Статья 16

1. Район Советының даими комиссияләре аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча:

- 1) район Советы карары проекты буенча бәяләмәләр әзерлиләр;
- 2) район, район бюджетын үстерү планнары һәм программалары проектларын эшләүдә катнашалар, алар буенча үз искәртмәләрен һәм тәкъдимнәрен кертәләр;
- 3) район Советы, район Башлыгы - район Советы Рәисе кушуы буенча яки үз инициативасы белән комиссия эшчәнлегенә кагылышлы сораштырулар әзерлиләр, алар буенча район Советының хокукый актлары проектларын әзерлиләр;
- 4) үз компетенциясе кысаларында район Советының хокукый актлары үтәлешен контрольдә тоталар, әлеге сораштырулар буенча тиешле органнарның һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затларының докладларын һәм хисапларын тыңлыйлар;
- 5) район Советы утырышында карау өчен документлар проектларын әзерлиләр; район Советына яки район Башлыгына - район Советы Рәисенә жирле эһәмияттәге аеруча мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуына чыгару яки гавами тыңлаулар билгеләү турында тәкъдимнәр белән мөрәжәгать итәләр;
- 7) район Советының чираттан тыш утырышларын чакыру турында әлеге регламентта каралган тәртиптә тәкъдимнәр кертәләр;
- 8) район Уставында һәм шушы регламентта каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыралар.

#### Статья 17

1. Район Советының даими комиссияләре район Советы депутатлары тарафыннан комиссия рәисе һәм әгъзалары составында район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән сайланалар.

2. Район Советының даими комиссияләренә сан составы район Советының 7 депутатыннан ким һәм 10нан артык була алмый, ул яңа төзелгән район Советының беренче утырышында билгеләнә.

3. Район Советының даими комиссияләрен сайлаганда тавыш бирү тулаем состав буенча үткәрелә.

4. Район Советының даими комиссияләре рәисләре альтернатив нигездә сайлана. Комиссия рәисе вазыйфасына кандидатуралар алдан аның утырышында каралырга тиеш.

5. Район Советы депутаты район Советының икедән артык комиссиясе әгъзасы була алмый.

#### Статья 18

1. Район Советының даими комиссияләре рәисләре:

- 1) комиссияләр эшчәнлеген оештыруны гамәлгә ашыралар;
- 2) комиссия утырышының көн тәртибен һәм чакырылган затлар исемлеген формалаштыралар;
- 3) комиссия утырышлары алып баралар;
- 4) комиссияне район Советының башка комиссияләре, район Башлыгы - район Советы рәисе, район территориясендә урнашкан предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар, массакүләм мәгълүмат чаралары белән үзара мөнәсәбәтләрдә

тәкъдим итәләр;

- 5) комиссия беркетмәсенә кул куялар;
- 6) әлеге регламентта каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыралар.

#### Статья 19

1. Әгәр анда Комиссия составының кимендә 50 проценты катнашса, район Советының даими комиссиясе утырышы тулы хокуклы була.
2. Район Советының даими комиссиясе карары комиссия әғзаларының күпчелек тавышы белән кабул ителә.
3. Район Советының берничә даими комиссиясенә уртак утырышларын уздырганда, карарлар һәр комиссиядә катнашучы әғзаларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

#### Статья 20

1. Район Советының даими комиссияләре үз эшләренә жирле үзидарә органнары, шул исәптән район Башкарма комитетының структур бүлекчәләре, дөүләт органнары, ижтимагый оешмалар вәкилләрен, экспертларны, белгечләренә жәлеп итәргә хокуклы.

#### Статья 21

1. Район Советының даими комиссияләре утырышларында киңәш бирү тавышы хокукына ия район Советы составына кермәгән депутатлар катнаша ала.

#### Статья 22

1. Район Советы, кирәк булганда, вакытлы комиссияләр дә оештыра ала.
2. Әлеге комиссияләрнең бурычлары, вәкаләтләре һәм эшчәнлек вакыты аларны оештыру вакыты Район Советы тарафыннан билгеләнә. Вакытлы комиссияләр рәис һәм комиссия әғзаларыннан торып, Район Советының билгеләнгән депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән сайлана.

#### Статья 23

1. Вакытлы комиссияләр үз эшләре нәтижәсендә, аларның булдырылган мәсьәлә буенча Район Советына доклад тәкъдим итә. Аерым фикере булган комиссия әғзалары аны Район Советы утырышында игълан итә ала. Вакытлы комиссияләрнең доклады буенча Район Советы карар кабул итә ала.
2. Вакытлы комиссияләр үз эшчәнлеген үзенә йөкләнгән бурычларны үтәгәннән соң яисә вакытыннан алда район Советы карары белән туктаталар.

### 5 бүлек. Район Советының эш тәртибе

#### Статья 24

1. Яңа сайланган район Советы муниципаль район составына керүче барлык жирлекләргә депутатлар сайланганнан соң утыз көн эчендә беренче утырышка жыела.
2. Сайлаулардан соң район Советының беренче утырышын район Башлыгы сайланганчы район Советы депутаты ача һәм алып бара.

#### Статья 25

1. Район Советының чираттагы утырышлары кирәк булган саен, әмма кимендә өч айга бер тапкыр үткәрелә.

Чираттан тыш утырышлар район Башлыгы яки депутатлар төркеме инициативасы белән район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлеше чакырыла.

2. Район Советы утырышы, әгәр анда кимендә 50 проценты сайланган район Советы депутатлары катнашса, тулы хокуклы.

3. Әгәр район Советы утырышына район Советына сайланган депутатларның 50 проценттан кимрәге килсә, район Башлыгы карары белән утырыш башка вакытка күчерелә, әмма жиде көннән дә артык түгел.

4. Район Советы депутатларына чираттагы утырышны үткөрү вакыты һәм урыны, Район Советы каравына кертелә торган мәсьәләләр турында өч көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырышны үткөрүгә бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә. Район Советы утырышын үткөрү урыны һәм вакыты турындагы хәбәр массакүләм мәгълүмат чараларында, яки Югары Ослан муниципаль районының рәсми интернет-сайтында бастырылып чыгарыла ала.

Район Советы утырышында карауга чыгарыла торган карар проектлары район Советы утырышына кадәр бер көннән дә соңга калмыйча Югары Ослан муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырыла.

#### Статья 26

1. Район Советы утырышлары Татарстан Республикасы, Югары Ослан муниципаль районы, Чехов ур., 18 йорт адресы буенча урнашкан актлар залында уздырыла, анда Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы һәм Югары Ослан муниципаль районы флаглары һәм герблары урнаштырыла.

2. Утырышлар Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы дәүләт гимнларын башкару белән ачыла һәм ябыла.

3. Район Советының утырышлар залында район Башкарма комитеты, массакүләм мәгълүмат чаралары вәкилләре өчен махсус урыннар билгеләнә.

#### Статья 27

1. Район Советы утырышына килгән депутатларны теркәү район Советы утырышы ачылганчы бер сәгать кала башлана.

2. Район Советы аппараты теркәлүне оештыра, утырышка килгән депутатларны теркәү нәтижәләрен анализлай, депутатларның аның утырышларында булмавының сәбәпләре турында район Советына хәбәр итә.

#### Статья 28

Район Башлыгы сайланганнан соң, беренче һәм соңрак утырышларны Район Башлыгы - Район Советы Рәисе алып бара, ә ул булмаган очракта - Район Башлыгы урынбасары - Район Советы Рәисе урынбасары алып бара. Әгәр Район Башлыгы - Район Советы Рәисе яки аның урынбасары Югары Ослан муниципаль районы Советы утырышында булмаса, Район Советы үз эченнән вакытлыча рәислек итүче депутатны сайлай.

2. Рәислек итүче район Советы утырышында:

1) утырышларны ача һәм яба;

2) утырышка чакырылган депутатларның составы турында депутатларга хәбәр итә;

3) район Советы утырышын алып бара, әлеге регламентның үтәлешен һәм расланган эш тәртибен тәэмин итә;

4) утырышта кворум булуын контрольдә тотат;

5) чыгышлар һәм докладлар өчен сүз бирә;

6) район Советы карарлары проектларын, утырышта карала торган мәсьәләләр буенча депутатларның тәкъдимнәрен тавыш бирүгә куя, аларны тавыш бирүгә һәм тавыш бирү нәтижәләренә кую эзлекләгән игълан итә;

7) депутатларның секретариаттан кәргән гаризаларын, белешмәләрен, тәкъдимнәрен һәм искәрмәләрен игълан итә;

8) утырыш залында тәртип тәмин итә;

9) карала торган мәсьәләләр буенча хезмәттәшлеккә, якларның позициясен яқынайтуга ярдәм итә;

10) фикер алышулар барышында фикер алышына торган мәсьәлә буенча төрле фикерләргә ачыклауны тәмин итә, кирәк булганда тиешле аңлатмалар биреп, утырыш барышында барлыкка килгән каршылыкларны жиңеп чыгу һәм башка мәсьәләләргә хәл итү максатларында консультацияләр үткәргә оештыра;

11) кирәк булганда, депутатлар, даими комиссияләр белән консультацияләр үткәрә, каршылыкларны жиңү максатыннан вакытлы комиссияләр эшен оештыралар;

12) район Советы секретаре һәм аппараты эшен оештыралар.

13) утырышлар беркетмәләренә кул куя.

3. Рәислек итүче фикер алышына торган мәсьәләләргә асылы буенча башка депутатлар өчен әлеге Регламентта билгеләнгән вакыттан артык чыгыш ясарга, әгәр алар әлеге регламент таләпләренә каршы килмәсә, депутатларның чыгышларын өзәргә һәм шәрехләргә хокуклы түгел.

#### Статья 29

1. Район Советы утырышы вакытында секретарь сайлана. Секретарь кандидатурасы буенча тәкъдимнәргә Район Башлыгы кертә.

Секретарь депутатлар арасынан ачык тавыш бирү белән сайлана.

Район Советы утырышы секретаре:

1) утырыш беркетмәсен алып баруны оештыра;

2) чыгыш ясаучыларның секретарьга керү вакыты күрсәтелгән язмасын алып бара; утырышта рәислек итүчегә фикер алышуларда чыгыш ясау өчен язылган мәгълүматларны бирә;

3) депутат запросларын, мәсьәләләрен, белешмәләрен, хәбәрләрен, гаризаларын, тәкъдимнәрен һәм башка материалларын терки, аларны утырышта рәислек итүчегә, редакция комиссиясенә, Советның башка органнарына жиңерә;

4) район Советы адресына граждандан һәм оешмалардан кәргән мөрәжәгатьләр белән эшләргә оештыра;

5) утырышта депутатларга кирәкле материалларны тарату эшен оештыра;

6) утырыш беркетмәсендә ачык, яшерен һәм исемле тавыш бирү нәтижәләрен терки;

7) утырыш барышында барлыкка килгән мәсьәләләр буенча депутатларга аңлатмалар бирә һәм хәбәр итә;

8) утырыш тәмамлангандан соң утырыш беркетмәсен визалаштыра һәм аны рәислек итүчегә имзага тапшыра.

2. Депутатлар тарафыннан карала торган мәсьәлә буенча мөрәжәгатьләргә һәм фикерләргә тулырак исәпкә алу, карар проектының ахыргы текстын эшләү, рәислек итүче яки башка депутатлар тәкъдиме буенча утырышта редакция комиссиясе сайлана.

#### Статья 30

Район Советының чираттагы утырышы көн тәртибе һәм эш тәртибе Район Советының эш планнары һәм карарларын, шулай ук килгән тәкъдимнәргә исәпкә

алып, Район Башлыгы - Район Советы Рәисе тарафыннан әзерләнеп, Район Советы карауына тапшырыла. Чираттагы утырыш көн тәртибенә мәсьәләләр кертү инициативасы хокукы Район Башлыгы - Район Советы Рәисе, Район Советы депутатлары, даими комиссияләр, Район Башкарма комитеты житәкчесе, район Уставына ярашлы хокук ижәт инициативасының башка субъектларына карый.

2. Район Советы утырышының көн тәртибе тикшерелә һәм Рәис тәкъдиме буенча район Советы тарафыннан раслана.

Район Советы утырышының көн тәртибенә һәм эш тәртибенә тәкъдимнәр һәм искәрмәләр Район Советы депутатлары тарафыннан утырыш секретарына язма рәвештә тапшырыла яки аларның чыгышларында әйтелә. Язма рәвештә килгән тәкъдимнәр рәислек итүче тарафыннан утырышта аларның килү тәртибендә игълан ителә.

Көн тәртибендәге мәсьәләләрне карау тәртибе, чираттагы мәсьәләне карауга күчү яисә алдагы, әмма хәл ителмәгән мәсьәләләрнең берсенә кайту утырышта катнашучы депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән гамәлгә ашырыла.

### Статья 31

1. Район Советы утырышлары 10.00 сәгатьтән 18.00 сәгатькә кадәр үткәрелә.

2. Утырышта докладлар өчен вакыт – 15-30 минут, өстәмә докладлар өчен – 5 минут, докладлар һәм карар проектлары буенча фикер алышуларда чыгыш ясау өчен – 5 минутка кадәр, фикер алышуларда кабат чыгыш ясау өчен – 3 минутка кадәр, утырышларны алып бару тәртибе, тавыш бирү мотивлары буенча чыгышлар өчен, сораулар, тәкъдимнәр, хәбәрләр һәм белешмәләр кертү өчен-1 минутка кадәр бирелә.

3. Катнашучы депутатларның күпчелеге ризалыгы белән яисә депутатлар каршылыклары булмаганда тавыш бирмичә, рәислек итүче доклад, өстәмә доклад яки чыгыш ясау өчен вакытны озайтырга яисә кыскартырга хокуклы.

### Статья 32

Район Советы утырышының көн тәртибендәге докладтан һәм өстәмә докладтан соң докладчыга һәм өстәмә докладчыга сораулар бирү мөмкинлеге бирелә. Сораулар язма рәвештә яки телдән бирелә. Район депутаты өч сорау бирергә мөмкин.

Кирәк булганда район Советы мәсьәләләрне туктату һәм район Советы карары проекты яисә доклады буенча фикер алышуларга күчү турында Карар кабул итә.

3. Депутат фикер алышуларда ике тапкырдан артык чыгыш ясый алмый. Өстәмә чыгыш ясау хокукы район Советы карары белән генә бирелергә мөмкин. Чыгыш ясау хокукын башка затка тапшыру рөхсәт ителми.

4. Фикер алышулар ачык тавыш бирү юлы белән утырышта катнашучы депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә торган район Советы карары белән туктатыла. Фикер алышуларны туктату турындагы мәсьәләне куйганда рәислек итүче депутатларга чыгыш ясау өчен язылучылар саны турында һәм аларның кайсысы чыгыш ясауны таләп итүен ачыклау турында хәбәр итә. Өгәр депутат фикер алышулар туктатылу сәбәпле чыгыш ясау мөмкинлеге алмаса, ул секретарьга үзенең чыгышының текстын район Советы утырышы беркетмәсенә кушымта итеп тәкъдим итә ала. Фикер алышулар туктатылганнан соң докладчы һәм өстәмә докладчы 5 минут эчендә йомгаклау чыгышына хокуклы.

### Статья 33

1. Район Советы депутаты, утырышта катнашучы башка зат аңа рәислек итүче сүз бирелгәннән соң чыгыш ясый.

2. Чыгыш ясау өчен сүз гаризалар керү тәртибендә бирелә. Утырышны алып

бару тәртибе буенча сүз рәислек итүчегә кисәтүләрне белдерү өчен, шулай ук тавыш бирүгә куелган формулировкаларны төгәлләштерү өчен чираттан тыш бирелә. Рәислек итүче тавыш бирү мотивлары буенча чыгыш ясау, белешмә бирү, аңлатмалар бирү һәм башка процедура мәсьәләләре буенча да искәrmә ясарга мөмкин.

3. Район Советы тикшерелә торган мәсьәлә буенча чыгышлар чиратын үзгәртәргә хокуклы.

4. Алдан язылмыйча гына чираттан тыш чыгыш ясау хокукына район Башлыгы - район Советы Рәисе, утырышта рәислек итүче район Башкарма комитеты җитәкчесе ия.

#### Статья 34

1. Район Советы утырышында Район Советы депутаты үз сүзен алган көн тәртибәндәгә мәсьәләнең асылы буенча чыгыш ясарга тиеш. Район Советы депутатлары чыгышларына комментарий бирергә, чыгыш ясаучыларга характеристика бирергә беркемнең дә хакы юк.

2. Район Советы утырышында чыгыш ясаучы тупас һәм дәрәс булмаган сүзләр әйтәргә, гамәлләр ясарга һәм законсыз һәм көч куллануга өндәргә тиеш түгел. Бу таләпләрне бозган очракта рәислек итүче мондый сүзләр, өндәүләр һәм гамәлләр ярамый дигән рәсми кисәтү ясый.

3. Кабатланган бозудан соң рәислек итүче депутатның чыгышын өзә. Әлеге депутат, шулай ук, катнашучы депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителгән Район Советы карары белән утырыш дэвамьнда сүз алудан мэхрүм ителәргә мөмкин.

4. Чыгыш ясаучы фикер алышу темасыннан баш тартса, рәислек итүче аны фикер алышу темасына тотынырга өндәргә хокуклы.

#### Статья 35

1. Утырышта булган һәм район Советы депутаты булмаган затлар, тупас хокук бозу очрагында, рәис күрсәтмәсе буенча утырыш залыннан чыгарылырга мөмкин.

#### Статья 36

1. Район Советының һәр утырышында протокол төзелә. Техник мөмкинлеге булган очракта, фонограмма да, стенограмма да төзеләргә мөмкин.

2. Утырыш беркетмәсендә күрсәтелә:

1) утырышны үткәргү датасы, урыны һәм район Советы утырышының тәртип номеры;

2) депутатларның билгеләнгән саны, утырышта катнашучы депутатлар саны, аларның фамилиясен, исемен, әтисенәң исемен күрсәтеп;

3) рәислек итүченәң фамилиясе, исеме, атасының исеме, вазыйфасы; район Советы утырышының көн тәртибе мәсьәләләре, докладчыларның, өстәмә докладчыларның фамилияләре, инициаллары, вазифалары һәм район Советы каравына чыгарыла торган һәр мәсьәлә буенча чыгыш ясаучыларның барысы да;

5) тавыш бирү өчен барлык тәкъдимнәрне һәм барлык тавыш бирүләрнең нәтижәләрен "әйе", "каршы", яки тоткарланган депутатлар санын күрсәтеп, ә атап тавыш бирү уздырганда - шулай ук депутатлар фамилияләрен һәм инициалларын күрсәтеп.

3. Беркетмәгә карарлар проектлары, тиешле материаллар, чыгышларның текстлары яки бәяннамәләре, утырыш барышында депутатлар Секретаренә һәм чыгыш ясаучылар тарафыннан тапшырылган һәм район Советы кабул иткән

актларның тулы текстлары теркәлә.

4. Район Советы утырышы беркетмәсе район Советы утырышы тәмамланганнан соң биш көн эчендә рәсмиләштерелә, секретарь тарафыннан имзалана һәм район Башлыгы - район Советы Рәисе тарафыннан имзалана.

5. Беркетмә бер нөсхәдә рәсмиләштерелә һәм танышу өчен район Советы депутатларына һәм район халкына аларның үтенече буенча тапшырыла.

6 бүлек. Тавыш бирү һәм карарлар кабул итү тәртибе

### Статья 37

1. Район Советы карарлары, кагыйдә буларак, ачык тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

2. Законнарда, район Уставында һәм шушы регламентта каралган очракларда, шулай ук район Советы карары буенча яшерен тавыш бирү үткәрелә.

3. Район Советы карары буенча аерым мәсьәләләр буенча исемләп тавыш бирү үткәрелергә мөмкин.

### Статья 38

1. Ачык тавыш бирүне уздырганда тавышларны санауны утырыш секретаре алып бара.

2. Тавыш бирү башланыр алдыннан рәислек итүче тавышка куела торган тәкъдимнәр саны турында хәбәр итә, аларның формулировкаларын һәм эзлеклелеген аныклай.

3. Бер яки ике тәкъдим буенча тавыш биргәндә, һәр депутат бер тапкыр үз тавышын бирергә хокуклы: тәкъдимгә "риза" яки "каршы", шулай ук тавыш бирүдән баш тартырга мөмкин. Тәкъдим, әгәр аңа бу Регламент буенча кирәкле санында депутатлар тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

4. Әгәр бер мәсьәлә буенча икедән артык тәкъдим тавыш бирүгә куелса, һәр депутат һәрбер тәкъдим өчен "риза" яки "каршы" дип тавыш бирергә, шулай ук теләсә нинди тәкъдим буенча тавыш бирүдән баш тартырга хокуклы (рейтинглы тавыш бирү). Иң күп тавыш жыйган ике тәкъдим бу статьяның өченче өлешендә күрсәтелгән тәртип буенча кабат тавыш бирүгә куела. Әгәр бу очракта тәкъдимнәрнең берсе дә бу Регламент буенча карар кабул итү өчен кирәкле тавышлар санын алмаса, рәислек итүче тәкъдиме буенча яңа карар проектын эшләү өчен Депутат килешү комиссиясе оештырыла.

5. Тавыш бирү тәмамланганнан соң, утырышта рәислек итүче аның нәтижеләрен игълан итә. Тавыш бирү нәтижеләре Район Советы утырышының протоколына кертелә.

### Статья 39

Яшерен тавыш бирүне уздыру һәм аның нәтижеләрен билгеләү өчен район Советы депутатлар арасынан ачык тавыш бирү юлы белән хисап комиссиясен сайлай. Хисап комиссиясенә кандидатуралары сайланучы органнар составына яисә сайланулы вазыйфаларга күрсәтелгән депутатлар керә алмый.

2. Хисап комиссиясе үз составынан комиссия рәисен һәм секретарен сайлай, моның турында беркетмә төзелә.

3. Комиссия карарлары аның әгъзаларының күпчелек тавышы белән кабул ителә һәм комиссия рәисе һәм секретаре кул куя торган беркетмәләр белән рәсмиләштерелә.

4. Яшерен тавыш бирү бюллетеньнәре билгеләнгән формада һәм билгеләнгән

санда хисап комиссиясе контролендә әзерләнә. Бюллетеньнәр тавыш бирү өчен кирәкле мәгълүматны үз эченә алырга тиеш. Карарлар проектлары буенча тавыш бирү бюллетеньнәрендә яки сайлау вазыйфасына бердәнбер кандидатура булганда, "риза" һәм "каршы" сүзләре булырга тиеш.

5. Тавыш бирү вакыты һәм урыны, аны уздыру тәртибе әлеге регламент нигезендә хисап комиссиясе тарафыннан билгеләнә һәм комиссия рәисе тарафыннан игълан ителә.

6. Тавыш бирүне уздыру өчен комиссия утырышта катнашучы һәр депутатка тавыш бирү өчен бер бюллетень бирә.

Бюллетеньне тутыру бюллетеньдә депутат каршы тавыш биргән кандидатның фамилиясен, ә карар проекты (карар варианты) буенча яки бер кандидатура белән бюллетеньдә тәкъдим ителә торган карарлар вариантлары яисә кандидатның фамилиясе янында "хуплыйм" яки "каршы" сүзләрен сызып ташлау юлы белән башкарыла. "Хуплыйм" сүзен дә, "каршы" сүзен дә яки барлык кандидатларның фамилиясен сызып ташлау, шулай ук бюллетень тутырмау тавыш бирүдән тыелып калу дип санала.

8. Тавыш бирү бюллетене тавыш бирү өчен кабинетта тутырыла һәм тавыш бирү өчен бастырылган урнага төшерелә.

9. Тавыш бирү тәмамланганнан соң, хисап комиссиясе урнаны ача, гамәлдәге һәм гамәлдә булмаган бюллетеньнәр санын билгели һәм тәкъдимгә риза яки каршы бирелгән тавышларны санын. Тавышларны санаганда район Советы депутатлары булырга мөмкин.

10. Билгеләнгән формадагы бюллетеньнәр, ә вазыйфаи затны сайлаганда бер вазыйфага ике яки аннан күбрәк кандидатның фамилияләре калган бюллетеньнәр гамәлдә түгел дип санала.

11. Яшерен тавыш бирү нәтижәләре турында хисап комиссиясе беркетмә төзи, ул хисап комиссиясенәң барлык әгъзалары тарафыннан имзалана һәм район Советы утырышында укыла.

#### Статья 40

1. Исемле тавыш бирү район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бере таләбе буенча үткәрелә.

2. Исемле тавыш бирү һәм аның нәтижәләрен билгеләү өчен район Советы ачык тавыш бирү юлы белән депутатлар арасыннан хисап комиссиясен сайлый.

Район Советы утырышында яшерен һәм исемле тавыш бирү уздырылган очракта, район Советы аларны оештыруны хисап комиссиясенәң бер составына тапшырырга мөмкин.

Исемләп тавыш бирү нәтижәләре беркетмәгә кертү өчен секретарьга тапшырыла һәм район Советы утырышында игълан ителә, шулай ук массакуләм мәгълүмат чараларында яисә районның Интернет челтәрендәге рәсми сайтында бастырып чыгарыла.

#### Статья 41

Бер үк мәсьәлә буенча кабат тавыш бирү район Советының шундый ук күпчелек тавыш белән кабул ителгән һәм бу мәсьәлә буенча карар кабул итү өчен кирәкле карары буенча рәхсәт ителә. Моның өчен тавышларны санаганда хаталар, мәсьәләне тавыш бирүгә куйганда аңлашылмаучанлык, шушы регламентны башкача бозу нигез булырга мөмкин.

#### Статья 42

Процедура мәсьәләләре буенча карарлар утырышта катнашучы район Советы депутатларының күпчелек тавышы белән кабул ителә һәм утырыш беркетмәсендә чагылдырыла.

2. Процедураларга сораулар керә:

- 1) район Советы утырышы секретарен сайлау турында;
  - 2) утырышның көн тәртибен раслау турында;
  - 3) утырышның көн тәртибе проектына үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турында;
  - 4) утырышның көн тәртибен яңа мәсьәлә белән тулыландыру турында;
  - 5) утырышны берничә этапта уздыру турында;
  - 6) утырышта тәнәфес, утырышны күчерү яки ябу турында;
  - 7) чыгыш ясау өчен өстәмә вакыт бирү турында;
  - 8) утырышның көн тәртибәндәге мәсьәлә буенча фикер алышуларны күчерү яисә туктату турында;
  - 9) утырышның көн тәртибенә күчү (кире кайту) турында;
  - 10) мәсьәләне Советның тиешле даими комиссиясе каравына тапшыру турында;
  - 11) фикер алышусыз тавыш бирү турында;
  - 12) хокукый актлар проектларына төзәтмәләргә кабул итү яки кире кагу турында;
- ябык утырыш үткөрү турында;
- 14) утырышта рәислек итүче функцияләрен тапшыру турында;
  - 15) затларны утырышка кирәкле белешмәләр һәм бәяләмәләр бирү өчен район Советы тарафыннан карала торган карар проекты һәм башка мәсьәләләр буенча чакыру турында;
  - 16) утырышта катнашучыларга бирелә торган мәгълүматны, белешмәләргә игътибарга алу турында;
  - 17) тавыш бирүне уздыру ысулын үзгәртү турында;
  - 18) өстәмә теркәү уздыру турында;
  - 19) тавышларны яңадан исәпләү турында;
  20. район Советы утырышын үткөрү вакытын озайту турында;
  21. депутат (депутатлар) мөрәжәгатендә булган сорауларга җаваплар өчен вазыйфаи затны утырышка чакыру турында);
  - 22) район Башкарма комитетының үз эшчәнлегенә турында чираттан тыш хисап бирү турында;
- элегә регламент нигезендә карарлары утырышта катнашучы район Советы депутатлары саныннан чагыштырмача күпчелек тавыш белән кабул ителә торган башка мәсьәләләр.

## 7 бүлек. Район Советының хокукый актлары

### Статья 43

1. Район Советы үз компетенциясе чикләрендә, билгеләнгән федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары һәм район Уставын, норматив һәм башка хокукый актлар кабул итә.

2. Район Советының норматив хокукый актлары, шулай ук норматив булмаган хокукый актлары карарлар рәвешендә кабул ителә.

3. Район Советының хокукый актлары көн тәртибенә кертелгән мәсьәлә кысаларында кабул ителә.

4. Район Советының хокукый актларына район Башлыгы - район Советы Рәисе аларны кабул иткән көннән алып өч көн эчендә кул куя һәм район Уставында билгеләнгән тәртиптә халыкка җиткерә.

8 бүлек. Район Советы тарафыннан муниципаль норматив хокукий актларны кабул итү тәртибе

Статья 44

1. Муниципаль хокукий актлар проектлары район Башлығы, район Советы депутатлары, район Башкарма комитеты житәкчесе, район прокуроры, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре, шулай ук районның Контроль-хисап Палатасы, районның финанс-бюджет Палатасы, районның Милек һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы тарафыннан аларны алып бару мәсьәләләре буенча кертелә ала.

2. Муниципаль хокукий акт проектын керткәндә район Советына тәкъдим ителергә тиеш:

1) муниципаль хокукий акт проекты тексты;

2) аңлатма язуы;

3) белешмә материаллар (булганда) (кертелә торган мәсьәлә буенча мәгълүмат, иллюстратив материал, схемалар, таблицалар һ. б.);

4) финанс-икътисадый нигезләү (әлеге проектны гамәлгә ашыру матди чыгымнар таләп иткән очракта);

5) Контроль-хисап палатасы бәяләмәсе (карап проекты муниципаль финанс тикшерүе предмети булган мәсьәләләргә кагылса,);

6) бюджет законнарында каралган документлар һәм материаллар (район бюджеты, район бюджеты үтәләше турындагы карарлар проектлары буенча);

7) чагыштырма таблица (район Советы карарына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проекты кертелгән очракта);

8) әлеге мәсьәлә буенча чыгыш ясаучылар һәм чакырылган докладчылар исемлеге;

9) әлеге муниципаль хокукий акт проектын кабул итүгә бәйле рәвештә кабул ителергә, үзгәртәргә, үз көчен югалткан дип танылырга яисә туктатылырга тиешле муниципаль хокукий актлар исемлеге (кирәк булганда).

Башкарма комитет житәкчесе, жирле үзидарәнең башка органнары житәкчеләре тарафыннан кертелгән муниципаль хокукий актлар тиешенчә районның Башкарма комитетында, жирле үзидарәнең башка органнарында билгеләнгән тәртиптә имзаланырга тиеш. Озату материалларында башкаручының, шулай ук проектны эшләгән бүлекчә житәкчесенең фамилиясе, исеме, атасының исеме, вазыйфасы һәм эш телефоны булырга тиеш.

4. Муниципаль норматив хокукий актларның барлык проектлары коррупцион факторларны ачыклау предмети (коррупциягә каршы экспертиза) экспертизаланырга тиеш.

5. Коррупциягә каршы экспертиза норматив хокукий актларга һәм норматив хокукий актлар проектларына коррупциягә каршы экспертиза үткәрү тәртибе нигезендә коррупциягә каршы экспертиза үткәрү өчен җаваплы вазыйфаи зат тарафыннан үткәрелә.

6. Муниципаль норматив хокукий актларның барлык проектлары да Интернет челтәрәндәге коррупциягә каршы бәйсез экспертиза үткәрү өчен районның рәсми сайтында Норматив хокукий актларга һәм норматив хокукий актлар проектларына коррупциягә каршы экспертиза үткәрү тәртибендә билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда урнаштырыла.

7. Муниципаль норматив хокукий актларның барлык проектлары да гамәлдәге закон нормаларына туры килү-килмәүне өйрәнү өчен район прокуратурасына

жибәрелә.

8. Район Советының жириле салымнарны һәм жыемнарны билгеләүне, үзгәртүне һәм юкка чыгаруны, жириле бюджет акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан карарлары проектлары район Советы каравына бары тик Район Башкарма комитеты житекчесе инициативасы белән генә яисә аның бәяләмәсе булганда гына кертелергә мөмкин. Күрсәтелгән бәяләмә проектны Район Башкарма комитетына муниципаль хокукий акт итеп кертелгән көннән алып ун көн эчендә район Советына тапшырыла.

9. Муниципаль хокукий акт проекты һәм аңа кушып бирелә торган материаллар район Башлығы - район Советы Рәисе исеменә язмача жибәрелә.

#### Статья 45

1. Кергән муниципаль хокукий акт проекты һәм аңа кушып бирелә торган материаллар район Советы аппараты тарафыннан кергән көнне теркәлә.

2. Район Башлығы - Район Советы Рәисе муниципаль хокукий акт проекты теркәлгән көннән алып бер тәүлек эчендә аңа кушып бирелгән материаллар белән бергә тәкъдим ителә торган мәсьәләгә караган Район Советының даими комиссиясенә жибәрә. Тиешле акт проекты башта коррупциягә каршы экспертиза алып бару жавабы рәсми затка, шулай ук район прокуратурасына жибәрелә, уңай бәяләмәләр алынганнан соң материаллар белән бергә Район Советының даими комиссиясенә жибәрелә.

3. Муниципаль хокукий актның тәкъдим ителгән проекты әлеге регламент таләпләренә җавап бирми яки аның буенча әлеге Регламентның 44 статьясында күрсәтелгән кирәкле материаллар тапшырылмый икән, мондый проект инициаторга әлеге Регламентта билгеләнгән таләпләргә туры китерү өчен район Башлығы - район Советы Рәисе тарафыннан кире кайтарыла.

Муниципаль хокукий акт проекты буенча аны район Советы караганчы гавами тыңлаулар билгеләнергә мөмкин, алар район Уставында һәм район Советының норматив хокукий актларында билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

#### Статья 46

1. Муниципаль хокукий акт проектын карау, проект буенча даими комиссиядә бәяләмә әзерләү тәртибе әлеге регламент нигезендә мөстәкыйль билгеләнә.

2. Проектлар өстендә эшләү өчен даими комиссия проект инициаторы яки аның вәкилләре катнаша ала торган эшче төркемнәр төзи ала.

3. Муниципаль хокукий актларның альтернатив проектлары даими комиссия тарафыннан төп проект белән бер үк вакытта карала.

Даими комиссиядә муниципаль хокукий акт проекты буенча фикер алышу, проектны керткән хокук чыгару инициативасы субъекты вәкилен чакырып, ачыктан-ачык уза.

Комиссия эшендә катнашмаган әгъзасы даими комиссиягә каралырга тиешле үзенең кисәтүләрен һәм тәкъдимнәрен жибәрергә хокуклы. Вәкаләтләрне һәм тәкъдимнәрне карау нәтижәләре турында даими комиссия рәисе район Советы утырышына шундый искәрмәләр һәм тәкъдимнәр жибәргән район Советы депутатларының телдән формасында хәбәр итә, шулай ук аның утырышта карауга әзерлегә турында хәбәр итә.

#### Статья 47

1. Закон чыгару инициативасы субъектлары тарафыннан проектка проектның аерым нигезләмәләренең редакциясен үзгәртү рәвешендә язма рәвештә төзәтмәләр кертелә, яки проектны конкрет сүзләр, пунктлар, өлешләр, статьялар һәм башка

нигезлэмәләр белән өстәү рәвешендә, яки проектның конкрет нигезлэмәләрен төшереп калдыру турында тәкъдимнәр рәвешендә, район Советының даими комиссиясенә, аның карамагына карала торган проект керә.

2. Проектка төзәтмәләр район Советы даими комиссиясе утырышында каралырга тиеш, аның утырыш вакыты турында проектны керткән хокук ижат инициативасы субъекты, шулай ук карала торган проектка төзәтмәләр керткән хокук ижат инициативасы субъектларына хәбәр ителә. Төзәтмәләр таблицасы билгеләнгән зат тарафыннан алдан, даими комиссиядә каралганга кадәр бер атналык вакыт эчендә җибәрелергә тиеш.

3. Төзәтмәләргә караганда хокук ижат инициативасы субъектлары яки аларның вәкилләре катнашырга хокуклы. Төзәтмәләр керткән хокук ижат инициативасы субъекты яки аның вәкиле фикер алышу барышында кертелгән төзәтмәләр редакциясен нигезләргә һәм төгәлләштерергә яки аларны караудан чыгарырга хокуклы.

4. Фикер алышу нәтижеләре буенча даими комиссия төзәтмә белән килешергә һәм аны муниципаль хокукый акт проекты текстына кертергә яисә аны кире кагарга тәкъдим итә ала.

Муниципаль хокукый акт проекты даими комиссия утырышында каралганнан соң район Советының яқындагы утырышының көн тәртибенә кертү өчен район Башлыгына - район Советы Рәисенә җибәрелә.

#### Статья 48

1. Гражданның хокук чыгару инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты аны керткән көннән алып өч ай эчендә ачык утырышта район Советы тарафыннан мәҗбүри каралырга тиеш.

2. Муниципаль хокукый акт проекты керткән гражданның инициатив төркеме вәкиленә (вәкилләренә) үзләре керткән проектны карау вакыты һәм урыны турында алдан ук хәбәр ителә, алар өлеге проектны тикшергәндә район Советы утырышында катнашырга һәм аның буенча үз позицияләрен белдерергә хокуклы.

3. Әгәр муниципаль хокукый акт проекты караганда гражданның инициатив төркеме вәкиле (вәкилләре) булмаса, проектны карау район Советының икенче утырышына күчерелә. Әгәр муниципаль хокукый акт проекты кабат караганда гражданның инициатив төркеме вәкиле (вәкилләре) кабат булмаса, тиешле проект район Советы тарафыннан өлеге затлар катнашыннан башка карала.

4. Муниципаль хокукый акт проекты карау нәтижеләре буенча кабул ителгән дәлилленгән карар җиде көн эчендә гражданның инициатив төркеме вәкиленә (вәкилләренә) язма рәвештә җиткерелә.

#### Статья 49

1. Хокукый актлар проектлары, әгәр законнарда, район Уставында, район Советында конкрет проектка карата башкача билгеләнмәгән булса, район Советында бер укылышта карала.

2. Район Советының муниципаль хокукый актлары түбәндәге процедура буенча кабул ителә:

- 1) проект буенча фикер алышу;
- 2) проектны нигез итеп алу;
- 3) төзәтмәләр кертү;
- 4) хокукый акты тулаем кабул итү.

#### Статья 50

1. Муниципаль хокукий акт проектын карау район Советы утырышында хокук чыгару инициативасы субъекты яисә аның вәкиле докладыннан башлана.

2. Докладчы шулай ук проектны даими комиссиядә карау нәтижәләре, кәргән төзәтмәләр, нәтижәләр һәм аларны карау нәтижәләре турында хәбәр итә.

3. Докладтан соң район Советы депутатларының, район Башкарма комитеты житәкчесенә, экспертларның һәм фикер алышуда катнашырга чакырылган башка затларның тәкъдимнәре һәм кисәтүләре тыңлана.

4. Рәислек итүче Район Советы депутатларының яки башка норматив инициатива субъектларының яки аларның вәкилләренә, Район Советы утырышында катнашучыларның, муниципаль хокукий акт проектына төзәтмәләре бармы-юкмы икән ачыккый. Әгәр төзәтмәләр булмаса, рәислек итүче муниципаль хокукий акт проектын гомуми рәвештә кабул итү мәсьәләсен тавыш бирүгә куя. Әгәр муниципаль хокукий акт проекты текстына төзәтмәләр булса, рәислек итүче төзәтмәләргә кабул итү мәсьәләсен тавыш бирүгә куя. Төзәтмә авторы, даими комиссия вәкиле, шулай ук Район Советы депутаты яки башка норматив инициатива субъекты яки аның вәкиле, каршылыклары булганнар, үз позицияләрен чыгышларда акый ала.

Төзәтмәләргә (төзәтмәне) кабул итү турында карар Район Советы депутатларының булган саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә. Әгәр тавыш бирү йомгалары буенча мондый тәкъдим тиешле күләмдә тавыш жыймаса, төзәтмә өстәмә тавыш бирүдән башка кире кагылган дип санала.

5. Төзәтмәләр буенча тавыш бирү тәмамлангач, рәислек итүче муниципаль хокукий акт проектын тулаем кабул итү тәкъдимен тавыш бирүгә куя. Әгәр аны яклап Район Советы депутатларының хәзер булганнарыннан күпчелегә тавыш бирсә, Район Советының муниципаль хокукий акты кабул ителгән дип санала.

6. Әгәр тавыш бирү йомгалары буенча проектны тулаем кабул итү тәкъдиме тиешле тавышлар санын жыймаса, әлегә проект эшләп бетерү өчен даими комиссияга кире кайтарыла, яки Район Советы проектны кире кагу турында карар кабул итә ала. Проектны эшләп бетерүгә кайтарганда, Район Советы, Район Советы утырышында кабул ителгән төзәтмәләргә исәпкә алып, әлегә проектка төзәтмәләргә кабат керту сирогын билгели.

7. Кирәкле очракларда муниципаль хокукий акт проектын тулаем кабул итү турында, район Советы карары буенча кабул ителгән карары нигезендә, утырышта катнашучы депутатлар саныннан күпчелек тавыш белән кичектереләргә мөмкин, ә проект район Советының юридик бүлегенә, эчке юридик каршылыкларны бетерү, проект нигезләмәләренә район Советы билгеләгән вакытка туры килүен билгеләү өчен жибәрелә.

8. Район Советы тарафыннан муниципаль хокукий актлар кабул ителгәннән соң, аның текстына нинди дә булса үзгәрешләр, шул исәптән карарның мәгънәсен һәм эчтәлеген үзгәртүче редакцияләр керту рөхсәт ителми.

## Статья 51

1. Район Советы тарафыннан район бюджеты турында карар проектын, аның үтәлеше турындагы хисапны карау һәм раслау тәртибе район Советының норматив хокукий акты белән билгеләнә.

9 бүлек. Район Уставы проектын, Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр керту турындагы карар проектын карау үзенчәлекләре

## Статья 52

1. Район Уставы проекты, район Советы карары проекты, район Советына үзгәрешләр кертү турында район Башлыгы, район Советы депутатлары, район Башкарма комитеты житәкчесе, район прокуроры, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре тарафыннан кертелә ала.

2. Район Уставы проекты, район Советы Уставына үзгәрешләр кертү турындагы карар проекты карау район Советы утырышларында әлеге регламентта каралган тәртиптә кимендә ике укылышта гамәлгә ашырыла.

3. Район Уставы проекты, Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карар проекты эзерләү өчен район Советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

4. Район Уставы, район Уставына үзгәрешләр кертү турындагы карар район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән ике күпчелек тавыш белән кабул ителә.

#### Статья 53

1. Район Уставы проекты, район Советы карары проекты, район Уставына үзгәрешләр кертү турында район Советы карары проекты, аларны карау көненә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча, район Советы тарафыннан массакуләм мәгълүмат чараларында рәсми басылып чыгарга яки Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында һәм районның рәсми сайтында Интернет-телекоммуникация челтәрендә халыкка житкерелергә тиеш.

#### Статья 54

Район Уставы проекты, район Советының Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары буенча аларны район Советы утырышларында карау алдыннан гавами тыңлаулар уздырыла, гәрчә уставка үзгәрешләр Уставта беркетелгән жирле әһемияттәге мәсьәләләренә һәм аларны хәл итү вәкаләтләрен Россия Федерациясе Конституциясенә һәм федераль законнарга туры китерү максатларында гына кертелгән очраклардан тыш.

#### Статья 55

Устав проектларына төзәтмәләр һәм район Уставына үзгәрешләр кертү турындагы карарлар гомумән тикшерелә һәм тавыш бирелә. Төзәтмәләр район Советы депутатларының күпчелек тавышы белән кабул ителә.

2. Район Уставы проектының яки район Уставына үзгәрешләр кертү һәм булган юридик каршылыкларны бетерү турындагы карар проектының текстын тикшергәннән соң, район Уставы проекты яки район Советының район Уставына үзгәрешләр кертү турындагы карарын икенче укылышта кабул итү турындагы карар район Советы депутатлары саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

0 бүлек. Район Советы тарафыннан башка карарлар кабул итү тәртибе

#### Статья 56

1. Район Советы норматив булмаган характердагы актлар кабул итә, алар район Советы карарлары рәвешендә түбәндәге мәсьәләләргә буенча рәсмиләштерелә:

1) район Башлыгын - район Советы Рәисен сайлау, район Башлыгының отставкасын кабул итү турында;

2) район Башлыгы урынбасарын-район Рәисе урынбасарын сайлау һәм вазыйфасыннан азат итү турында;

- 3) район Советының даими комиссияләрен төзү турында;
- 4) район Башкарма комитеты житәкчесен билгеләп кую турында;
- 5) чикләргә үзгәртү, районны үзгәртеп кору, жирле референдум үткөрү турында инициатива күрсәтү хакында;
- 6) чикләргә үзгәртү, районны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне билгеләү, жирле референдумны билгеләү турында;
- 7) район Башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасын биләүгә конкурс билгеләү турында;
- 8) район Башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасын биләүгә кандидатураларны карау өчен Конкурс комиссиясе әгъзаларын билгеләп кую турында (алга таба-Конкурс комиссиясе);
- 9) гавами тыңлаулар билгеләү турында;
- 10) граждандардан сорашып белешүне билгеләү турында;
- 11) халык фикер алышуына муниципаль хокукый актлар проектларын һәм жирле өһемияттәге башка аеруча мөһим мәсьәләләргә кергү турында;
- 12) район Советын үз-үзен таркату турында, район Советы депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында;
- 13) Татарстан Республикасы Дәүләт Советына закон чыгару инициативасы турында;
- 14) прокурорның протестын (тәкъдимен) карау турында;
- 15) район Советы карамагына кертелгән башка мәсьәләләр буенча, процедура мәсьәләләреннән тыш.

2. Күрсәтелгән мәсьәләләр буенча карар, әгәр аны яклап район Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелегә тавыш бирсә, әгәр законнарда, район Уставында башкасы билгеләнмәсә, кабул ителгән дип санала.

#### Статья 57

1. Әлеге Регламентның 56 статьясында күрсәтелгән мәсьәләләргә район Советы каравына чыгару инициативасы хокук иҗат инициативасы субъектларына, законнарда, район Уставында, әлеге Регламентта билгеләнгән башка затларга, органнарда, оешмаларга карый.

2. Күрсәтелгән мәсьәләгә район Советы каравына чыгару инициаторы район Советы карары проектын, шулай ук әлеге мәсьәләгә карау өчен кирәкле һәм законнарда, район Уставында, әлеге Регламентта каралган башка документларны һәм материалларны тәкъдим итә.

Район Советы кадрлар мәсьәләләрен хәл иткәндә шулай ук һәр кандидатка белешмә - объективка, кандидатның тиешле вазыйфаны биләү өчен билгеләнгән таләпләргә туры килүен һәм әлеге вазыйфаны биләүгә комачаулый торган чикләүләр булмавын раслый торган документлар тапшырылырга тиеш.

#### Статья 58

1. Әлеге Регламентның статьясында күрсәтелгән мәсьәләләр буенча карарлар район Советы тарафыннан район Советына кертелгән көнгә кадәр бер ай эчендә кабул ителә, әгәр карар кабул итүнең башка срогы законнарда, Район уставында яисә әлеге Регламентта билгеләнмәгән булса.

Күрсәтелгән мәсьәләләр район Советының даими комиссияләре тарафыннан алдан каралганнан соң район Советы тарафыннан карала, карауга тәкъдим ителә торган мәсьәлә аның карамагына керә.

3. Күрсәтелгән мәсьәләләр буенча алынган материалларны теркәү, аларны алдан карау әлеге Регламентта билгеләнгән кагыйдәләр буенча район Советының

муниципаль хокукый актлары проектларын теркәү һәм алдан карау өчен гамәлгә ашырыла.

#### Статья 59

Район Советының норматив булмаган карарлары проектлары, кадрлар мәсьәләләре, жирле референдум билгеләү буенча карарлардан тыш, аларны район Советы караганчы гавами тыңлауларга яисә халык фикер алышуына чыгарылырга мөмкин. Районны үзгәртеп кору турында инициатива күрсәтү турындагы карар проекты гавами тыңлауларга мәжбүри рәвештә чыгарыла.

11нче бүлек. Югары Ослан муниципаль районы Башкарма комитеты җитәкчесен билгеләү

#### Статья 60

1. Район Башкарма комитеты җитәкчесе әлеге вазифаны биләүгә конкурс нәтижәләре буенча конкурс комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан район Советы тарафыннан билгеләнә.

#### Статья 61

1. Район Башкарма комитеты җитәкчесе вазифасына конкурс нәтижәләре турында мәгълүмат белән конкурс комиссиясе рәисе чыгыш ясый.

2. Район Башкарма комитеты җитәкчесе вазифасына һәр кандидат үз вәкаләтләре вакытында булчак эшчәнлекнең кыскача программасы белән район Советы утырышында чыгыш ясый.

Район Советы депутатлары конкурс комиссиясе рәисенә, кандидатларга сораулар бирергә, тәкъдим ителгән кандидатларны яклап яисә аларга каршы агитация алып барырга хокуклы.

#### Статья 62

1. Район Башкарма комитеты җитәкчесен билгеләү мәсьәләсе район Советы тарафыннан ачык тавыш бирү юлы белән хәл ителә.

Район Советы депутатларының күпчелеге аны яклап тавыш бирсә, район Башкарма комитеты җитәкчесен билгеләү турындагы карар кабул ителгән дип санала.

#### Статья 63

1. Әгәр конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатларның берсе дә район Башкарма комитеты җитәкчесе вазифасына билгеләү өчен кирәкле санда тавыш җыймаса, район Советы район Башкарма комитеты җитәкчесе вазифасына кабат конкурс үткөрү турында Карар кабул итә.

2. Әлеге карарны кабул итү белән бер үк вакытта Район Советы район Башкарма комитеты Җитәкчесе вазифасын биләүгә конкурс комиссиясенең элекке составында конкурс үткөрү яки конкурс комиссиясенең яңа составын булдыру турында карар кабул итә. Район Советы шулай ук конкурс комиссиясенең сан составын үзгәртү турында карар кабул итәргә мөмкин.

12 нче бүлек. Район Контроль-хисап палатасы рәисен сайлау һәм азат итү.

#### Статья 64

. Район Уставы нигезендә, бюджетның үтәлешен контрольдә тоту һәм район

муниципаль милкендәге милек белән идарә итү һәм аның белән эш итү тәртибен үтәү өчен, район Советы Контроль-хисап палатасы рәисе составында районның Контроль-хисап палатасын төзелә.

2. Район Контроль-хисап палатасы рәисе вазыйфасына Район Советы тарафыннан Район Башлыгы тәкъдиме белән билгеләнә.

3. Район Контроль-хисап палатасы рәисе вазыйфасына сайлау яки аны биләгән вазыйфасыннан азат итү турындагы карарлар район Советы депутатлары саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

13 бүлек. Район Башкарма комитеты Житәкчесе вазыйфасын биләүгә кандидатураларны карау өчен конкурс комиссиясе әгъзаларын билгеләү тәртибе

#### Статья 65

Район Башкарма комитеты житәкчесе вазыйфасын биләү өчен кандидатураны карау өчен конкурс комиссиясе әгъзалары "Жирле үзидарәнең дәүләт хакимияте бердәм системасында оештырылуның гомуми принциплары турында" 20.03.2025 ел N 33-ФЗ номерлы Федераль законның 22 статьясы һәм "Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында" 2004 елның 28 июлендәге N 45-ЗРТ номерлы Татарстан Республикасы Законының 26 статьясы, Югары Ослан муниципаль районының Уставы нигезендә билгеләнә.

#### Статья 66

1. Район Советының конкурс комиссиясе әгъзаларының гомуми санын билгеләү турындагы карары Югары Ослан муниципаль район Советы депутатларының күпчелек тавышы белән кабул ителә.

2. Конкурс комиссиясе составына район Советы билгеләп куя торган кандидатларны район башлыгы тәкъдим итә.

3. Конкурс комиссиясе әгъзаларының яртысын билгеләп кую турындагы район Советы карары шунда катнашучы район Советы депутатлары саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

4. Конкурс комиссиясе әгъзаларын билгеләп кую район Советының бер карары белән рәсмиләштерелә.

14 бүлек. Татарстан Республикасы Дәүләт Советында район Советы тарафыннан закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру

#### Статья 67

1. Район Советы Татарстан Республикасы Конституциясенең 76 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Дәүләт Советына закон чыгару инициативасы хокукына ия.

#### Статья 68

Район Советының закон чыгару инициативасы Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Регламентында билгеләнгән таләпләр нигезендә рәсмиләштерелә.

#### Статья 69

1. Закон проектын Татарстан Республикасы Дәүләт Советына закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру тәртибендә кертү турындагы карар шунда катнашучы район Советы депутатлары саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә һәм тиешле карар белән рәсмиләштерелә.

2. Район Советы карарында район Советы закон проектын комитетларда һәм

Татарстан Республикасы Дәүләт Советы утырышында караганда тапшыруны йөкләгән зат күрсәтелә.

3. Эзерләнгән закон проекты кирәкле материаллар һәм район Советы карары белән Татарстан Республикасы Дәүләт Советына кертелә.

15 бүлек. Район Советы тарафыннан контроль функцияләрен гамәлгә ашыру

#### Статья 70

1. Район Советы район территориясендә район Советы тарафыннан кабул ителә торган норматив-хокукый актларның, район бюджеты үтәлеше, бюджеттан тыш фондлардан, район үсеше программаларыннан файдалану, район Башкарма комитеты һәм аның житәкчесе эшчәнлегенә, милек һәм жир мөнәсәбәтләре Палатасы, финанс-бюджет палатасы, Контроль-хисап палатасы эшчәнлеген контрольдә тоту.

2. Район жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфаи затлары тарафыннан законнарны, район Уставын һәм башка муниципаль норматив хокукый актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, депутатларның билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә торган район Советы карары белән әлегә фактларны тикшерү өчен вакытлыча контроль комиссияләр төзелергә мөмкин.

#### Статья 71

1. Район Советының һәр карарында, кагыйдә буларак, аның үтәлешен тикшереп тору йөкләнгән даими комиссия яки район Советы депутаты күрсәтелә.

2. Контрольнең максаты-хокукый актының нәтижелегенә дәрәжәсен, аны үтәүне кыенлаштыра торган сәбәпләрне, аны үтәүгә комачаулый торган затларны билгеләү, аларны җаваплылыкка тарту, шулай ук кирәк булганда аны судта яклау.

3. Карарның һәр контроль пунктында үтәүче һәм, кагыйдә буларак, үтәү вакыты күрсәтелә. Контроль йөкләнгән даими комиссия яисә депутат хокукый актының үтәлеше турында хәбәрне үз вакытында эзерләргә тиеш.

4. Мондый хәбәрне тыңлаганнан соң район Советы хокукы:

- 1) хокукый акты, үтәлгән буларак, контрольдән төшерергә;
- 2) контроль вәкаләтләренә озайтырга;
- 3) контроль вәкаләтләренә башка комиссиягә яисә депутатка йөкләргә;
- 4) хокукый акты юкка чыгарырга;
- 5) хокукый акты үзгәртәргә яисә аңа өстәргә.

5. Контроль буенча хисаплылык срогы хокукый актта яисә беркетмә карарында билгеләнә.

#### Статья 72

1. Район Башкарма комитеты житәкчесе елга бер тапкыр яки район Башлыгы - район Советы Рәисе таләбе буенча район Советына район Башкарма комитеты эшчәнлегенә һәм эшчәнлегенә турында хисап бирә.

2. Район Советы утырышында район Башкарма комитеты житәкчесе яки аның урынбасары отчет белән чыгыш ясыя

3. Район Башкарма комитеты эшчәнлегенә турында хисап буенча фикер алышу нәтижеләренә буенча район Советы карар кабул итә.

4. Милек һәм жир мөнәсәбәтләре Палатасы, финанс-бюджет палатасы һәм контроль-хисап палатасы житәкчеләренә, район башлыгы таләбе буенча, район советына үз эшчәнлекләренә турында хисап бирә.

### Статья 73

1. Район Башкарма комитеты, аның житәкчесе, предприятие, учреждение, оешма, вазыйфаи затлар, әгәр законда башкача билгеләнмәгән булса, район Советы, аның комиссияләре, район Советы депутаты мәрәжәгәте буенча соратып алына торган мәғлүматны район Советы карамагына караган мәсьәләләр буенча бирергә, ә законнарны, муниципаль норматив-хокукый актларны бозган өчен кичекмәстән чаралар күрергә, гаеплеләрне җаваплылыкка тарту өчен чаралар күрергә тиеш.

### Статья 74

1. Район Советының даими комиссияләре җирле үзидарәнең вазыйфаи затларын тыңларга, район Советы карамагына караган мәсьәләләр буенча кирәкле документларны һәм материалларны соратып алырга хокуклы.

2. Җирле үзидарәнең вазыйфаи затларын тыңлау нәтиҗәләре буенча даими комиссия карар кабул итә.

16 бүлек. Депутатларның сайлаучылар белән эш алып баруы.

статья. Район Советы депутаты гамәлдәге законнарда, әлеге Регламентта һәм район Уставында бирелгән барлык хокуклардан файдалана.

статья. Район Советы депутаты сайлаучылардан килгән тәкъдимнәрне, гаризаларны һәм шикәятләрне карый, үз вәкаләтләре чикләрендә аларда булган мәсьәләләрне дәрәҗәс, үз вакытында хәл итүгә ярдәм итә, гражданның кабул итә, җәмәгатьчеләк фикерен өйрәнә, җирле үзидарәнең тиешле органнарына, ә кирәк булганда башка дүрләт һәм иҗтимагый органнарга тәкъдимнәр кертә.

77 статья. Район Советы депутатына аның сайлау округында район Башлыгы тарафыннан вәкаләтләрен башкару өчен, җитәчеләк ителгән очрашулар оештыруда, алар турында хәбәр итүдә һәм башка мәсьәләләр буенда, мөмкин булганча, кирәкле ярдәм күрсәтелә.

78 статья. Район Советы депутаты сайлаучыларга алар белән очрашулар вакытында, шулай ук масса күләм мәғлүмат чаралары аша үз эшчәнлеген турында хәбәр итә.

нче бүлек

Югары әзерлек режимы, гадәттән тыш хәл режимы, чикләү чаралары (карантин), гадәттән тыш яки хәрби хәл чорында Югары Ослан муниципаль районы Советы эшенең үзенчәлекләре

нче статья

1. Татарстан Республикасы территориясендә гадәттән тыш хәл режимы, чикләү чаралары (карантин), гадәттән тыш яки хәрби хәл кертелгән чорда район Башлыгы тарафыннан район Советы эшенең аерым тәртібе билгеләнә (алга таба – эшенең аерым тәртібе).

2. Әлеге Регламентның район Советы, район Советының даими комиссияләре утырышлары, тавыш бирү һәм аларда карарлар кабул итү өлешендә әлеге Регламентның аерым тәртібен билгеләгәндә әлеге бүлектә билгеләнгән үзенчәлекләренә исәпкә алып кулланыла.

3. Район Советы утырышы, район Советының даими комиссияләре утырышлары

мәгълүмати-телекоммуникацион элементә челтәрләрән кулланып, видеоконференцэлементә рәвешендә (алга таба – район Советы утырышы, район Советының даими комиссияләре дистанцион формада) үткәрелергә мөмкин.

нче статья

1. Район Советының даими комиссиясе утырышын дистанцион рәвештә үткөрү турындагы карар даими комиссия рәисе тарафыннан, район Советы Рәисенә мәжбүри хәбәр итеп, кабул ителә.

2. Район Советының даими комиссиясе утырышында әлеге комиссия әгъзасы булмаган затларның дистанцион рәвештә катнашуы район Советының даими комиссиясе рәисе карары белән гамәлгә ашырыла.

3. Район Советы даими комиссиясенә дистанцион рәвештәге карарлары ачык тавыш бирү юлы белән кабул ителә. Тавыш бирү, сорауларга язылу утырышта катнашучы район Советы даими комиссиясе әгъзаларыннан сораштыру (кул күтәрү) юлы белән үткәрелә.

нче статья

1. Район Советы утырышында дистанцион рәвештә катнашу мөмкинлеге район Башкарма комитеты житәкчесе, прокурорга мәжбүри рәвештә тәэмин ителә.

2. Район Советы утырышын уздыру турындагы мәгълүмат, аны уздыруга бер көннән дә соңга калмыйча, депутатларга жиберелә һәм «Интернет» челтәрәндә Югары Ослан муниципаль районының рәсми сайтына урнаштырыла.

3. Район Советы утырышында карарлар дистанцион рәвештә ачык тавыш бирү юлы белән кабул ителә. Тавыш бирү, сорауларга язылу, чыгышларга язылу утырышта катнашучы депутатлардан сораштыру (кул күтәрү) юлы белән үткәрелә.

4. Район Советы утырышы Югары Ослан муниципаль районының «Интернет» челтәрәндәге рәсми сайтында һәм кирәк булганда «Интернет» челтәрәндәге башка мәгълүмати ресурсларда дистанцион трансляцияләнергә мөмкин.

5. Чакырылган кешеләр район Советы утырышында мәгълүмати-телекоммуникацион элементә челтәрләрән кулланып дистанцион рәвештә катнашалар.

нче статья

1. Район Советы утырышы, район Советының даими комиссиясе утырышы үткәрелгәндә, дистанцион формада утырыш беркетмәсе рәсмиләштерелә, утырышта рәислек итүче тарафыннан имзалана.

2. Район Советы, район Советы даими комиссиясенә дистанцион рәвештә уздырылган утырышы беркетмәсенә утырыш үткәргәндә кулланыла торган программа чаралары, утырыш башлану һәм тәмамлану вакыты турында, шулай ук әлеге Регламентта каралган башка белешмәләр кертелә. Беркетмәгә утырышның аудиовидеоязмасы кушела.

17 бүлек. Югары Ослан муниципаль район Советының әлеге Регламентының үтәләшен тикшереп тору

79 статья. Әлеге регламентның үтәләшен контрольдә тоту Югары Ослан муниципаль районы Башлыгына йөкләнә.

17 бүлек. Йомгаклау нигезләмәләре

Статья 80

1. Әлеге Регламентка кертелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр район Советы

депутатларының күпчелек тавышы белән кабул ителә.

2. Әлеге Регламентка үзгәрешләрне һәм өстәмәләрне карау һәм кабул итү шушы регламентның 8 бүлегендә билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

Совет Рәисе,  
Югары Ослан муниципаль районы Башлыгы

Е.А. Варакин